

توسعه سال‌های اخیر ترکیه از منظر رهبران شیعیان رضایت یا عدم رضایت؟

داوود مازندرانی

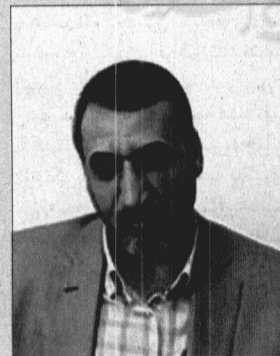
شیعیان ترکیه از دولت اردوغان را سیاست خارجی دولت ترکیه دانست و گفت: «آنچه مورد رضایت ماست سیاست خارجی اردوغان است؛ یعنی سیاست خارجی ترکیه نکات مورد علاقه ما را پوشش می‌دهد و در موضوعات داخلی نیز همان‌طور که اشاره کردم بن‌بستی وجود ندارد که ما بخواهیم به واسطه حل آن وارد عمل بشویم».

اگرچه در این گفت‌وگو آقای آکاراس پاسخ شفافی به پرسش‌های درباره دیدگاه شیعیان، به‌ویژه فعالان مؤسسه کوثر در موضوع توسعه ارائه نداد، تردیدی نیست که یکی از ویژگی‌های توسعه ایجاد یا افزایش آزادی‌های سیاسی و فعالیت‌های مذهبی است که وی به صراحت از مساعد بودن شرایط کنونی سخن می‌گوید. گفتنی است این گفت‌وگو پیش از آتش افروزی‌های دولت ترکیه در بحران سوریه انجام شده است و ناظر به شرایط جدید در سیاست خارجی این کشور نیست.

اما در مقابل آقای یلماز، رئیس انجمن جوانان «تای در» و مدیر مسئول خبرگزاری «راست خبر» دیدگاهی دیگر دارد. وی معتقد است: «شرایط با آمدن اردوغان و همفکرانش تغییر چندان و اساسی نکرده است و بسیاری از اتفاقاتی که در سال‌های اخیر رخ داده و به ظاهر مثبت است در واقع جنبه تبلیغاتی داشته و از عمق برخوردار نیست و هنوز هم تمامی محدودیت‌هایی که از قبل از روی کار آمدن عدالت و توسعه وجود داشت، برقرار است؛ مثل ممنوعیت حجاب».

وی می‌افزاید: «تمامی اصولی که حزب حاکم برای توسعه در نظر گرفته و اجرا می‌کند برگرفته از نظریات اروپایی‌هاست و صبغه دینی ندارد و تیم اردوغان هم کاملاً به این اصول اعتقاد دارند».

آقای یلماز اگرچه به پیشرفت اقتصادی و افزایش شاخص‌های توسعه در سال‌های اخیر اذعان دارد؛ اما اعتقادی به وجود نسبیتی میان آن

غدير آكاراس، مدير مؤسسه «كوثر»

شیعیان، علویان و سنی‌ها راحت‌تر از قبل شده است».

وی در بیان فعالیت‌های سیاسی شیعیان ترکیه و به‌ویژه مؤسسه کوثر نیز گفت: «به اعتقاد ما در ترکیه فعلی بن‌بست سیاسی وجود ندارد که ما بخواهیم برای رفع آن وارد عرصه سیاست شویم. در شرایط فعلی ما از حزب عدالت و توسعه و شخص آقای اردوغان حمایت می‌کنیم».

مدیر مؤسسه کوثر دلیل حمایت

پس از پیروزی انقلاب اسلامی در ایران بسیار متفاوت شده است. به‌طوری‌که تا پیش از آن هیچ اتحاد و تشکیلات رسمی در میان آنها وجود نداشته، ولی اکنون تشکلات دینی مختلفی در میان شیعیان فعال است. همچنین می‌شود گفت تا پیش از انقلاب هیچ سابقه‌ای در فعالیت‌های سیاسی برای آنها متصور نبوده است. به‌ویژه در دوران طولانی حکومت عثمانی، طبیعتاً بهترین منبع برای مراجعه و کسب نظر دیدگاه شیعیان نسبت به مسئله توسعه سال‌های اخیر ترکیه بزرگان و معتمدان ایشان هستند. از این‌رو تلاش کرده‌ایم در این یادداشت با مراجعه مستقیم به چند تن از ایشان نظراتشان درباره توسعه سال‌های اخیر ترکیه و دولت حاکم بر این کشور را جویا شویم.

غدير آكاراس، مدير مؤسسه «كوثر» ترکیه و سردبیر مجله «قبله»، در این گفت‌وگو وضعیت فعلی شیعیان ترکیه را تشریح کرد و گفت: «مسئله بعد از روی کار آمدن دولت اردوغان و حزب عدالت و توسعه فعالیت برای تمامی گروه‌های مسلمان ترکیه اعم از

شیعیان ترکیه عمدتاً اصالتی آذری دارند و زادگاه اصلی آنها در مناطق شرقی ترکیه مانند شهر اغدیر است؛ اما به دنبال یافتن شغل مناسب و امرار معاش، بسیاری از آنها به شهرهای بزرگ ترکیه از جمله آنکارا و استانبول مهاجرت کرده و در آنجا ساکن شده‌اند. در حال حاضر جمعیت شیعیان در کلان شهر استانبول، با عنوان بزرگترین شهر ترکیه از نظر وسعت و جمعیت، بیش از پانصد هزار نفر برآورد می‌شود که عمدتاً به مشاغل خصوصی مشغول هستند. شایان ذکر است که اگرچه آنکارا پایتخت سیاسی و رسمی ترکیه است، استانبول را باید اصلی‌ترین شهر این کشور به حساب آورد؛ شهری که نبض تجارت و توسعه ترکیه در آن می‌تپد و عمده بنگاه‌های اقتصادی کشور را در خود جای داده است. همچنین مظاهر گوناگون توسعه و البته بیشتر با رویکرد غربی در آن به چشم می‌خورد. شیعیان نیم میلیونی عملاً در شهر ۲۲ میلیونی استانبول چندان ظهور و نمودی ندارند، اگرچه آن‌گونه که رهبران اذعان دارند اوضاع برای آنها

و اسلامگرایی ندارد و معتقد است: «اگرچه ممکن است رهبران عدالت و توسعه به موازین اسلامی اعتقاد داشته باشند یا همسرانشان برخلاف عرف جاری در میان مسئولین ترکیه، حجاب را رعایت کنند، اما این اعتقادات به حوزه فعالیت‌های اجرایی آنها رسوخ خاصی نداشته و مدل توسعه ایشان کاملاً بر مبنای مدل‌های غربی است و آنها در عمل به اصول و چهارچوب‌های حکومنداری لائیک بر جا مانده از دوران آتاتورک پایبندند».

در این میان شیخ صلاح الدین اوزگوندوز، که در ترکیه بیشتر به عنوان رهبر شیعیان شهرت دارد و در میان مسئولان حکومتی هم به همین عنوان شناخته می‌شود (اگرچه برخی

از گروه‌های شیعی در ترکیه چنین اعتقادی ندارند) با ملاحظه بیشتری اظهار نظر کرد. وی ضمن تأکید بر پیشرفت قابل قبول و مناسب ترکیه در دهه اخیر در زمینه‌های اقتصادی، صنعتی و بین‌المللی، اوضاع را برای فعالیت شیعیان در عرصه‌های مذهبی و اجتماعی مناسب ارزیابی می‌کند و معتقد است: «ما برای فعالیت‌هایمان محدودیت و مشکلی نداریم و مانند سایر مذاهب می‌توانیم برنامه‌های خود را جلو ببریم اگر چه در ترکیه قوانینی وجود دارد که برای همه ادیان محدودیت‌هایی را جهت فعالیت علنی مذهبی ایجاد می‌کند که البته اختصاص به دوره اخیر ندارد و پیش از روی کار آمدن عدالت و توسعه هم وجود داشته است».

رئیس مؤسسه زینبیه افزود: «ما اگرچه همراهی خوبی با عدالت و توسعه داریم اما در انتخابات گذشته مجلس، آنها به توافقات اولیه‌شان پایبند نبودند و در برخی حوزه‌ها با هم به مشکل

آکاراس: به اعتقاد

ما در ترکیه فعلی

بن‌بست سیاسی

وجود ندارد که ما

پخواهیم برای رفع

آن وارد عرصه

سیاست شویم.

در شرایط فعلی ما

از حزب عدالت و

توسعه و شخص

آقای اردوغان

حمایت می‌کنیم

برخور داریم».

آقای اوزگوندوز اگرچه در لفافه، معتقد بود: «حکومت نمی‌تواند در مسیر توسعه چندان به دستورات اسلامی عمل کند؛ چرا که یکی از پایه‌های اساسی توسعه مدنظر حزب عدالت و توسعه تورسیم و گردشگری است که در سال‌های اخیر تلاش بسیاری برای ارتقای آن صورت گرفته و طبیعی است از هر اقدامی که مانع افزایش آن شود اجتناب می‌کند، حتی اگر دستورات دینی باشد؛ مانند جمع‌آوری اماکن فروش مشروبات الکلی یا سایر محل‌های فساد و فحشا». آنچه از برآیند دیدگاه‌های رهبران گروه‌های شیعی در ترکیه می‌توان استنباط نمود ابراز رضایت نسبی از شرایط کنونی کشورشان به‌ویژه در زمینه بسط شرایط فعالیت‌های مذهبی است و نیز ابراز رضایت از قرار گرفتن کشورشان در مدار کشورهای در حال توسعه و پیشرفته. اما هیچ یک از ایشان نسبت واقعی میان الگوی توسعه جاری در این کشور توسط حزب عدالت و توسعه و دستورات و قوانین شرعی برقرار نمی‌دانند و حداکثر اعتقاد دارند اردوغان و تیم همراهش مسلمانان معتقدی هستند که دستورات دینی را در حوزه شخصی‌شان رعایت می‌کنند. ||